

## บทที่ 5

### สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมของตำบลกฎไ้ อำเภอนันทนิคม จังหวัดชลบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจของประชาชน เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมของตำบลกฎไ้ อำเภอนันทนิคม จังหวัดชลบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมของตำบลกฎไ้ อำเภอนันทนิคม จังหวัดชลบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนในตำบลกฎไ้ จำนวน 368 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วยค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะใช้วิธีการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีการของ LSD และการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย (Correlation)

#### สรุปผลการศึกษา

##### ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนที่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมของตำบลกฎไ้ อำเภอนันทนิคม จังหวัดชลบุรี ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยมีอายุ 31-40 ปี ส่วนใหญ่เป็นเจ้าของบ้าน และมีรายได้ 10,001-20,000 บาท

##### ส่วนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม

ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนในตำบลกฎไ้ มีระดับความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยพิจารณาจากการส่งเสริมให้ความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมแก่ประชาชนเป็นอำนาจหน้าที่ของ อบต. รองลงมาคือ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นหน้าที่ของทุกคน และถัดไปคือ การแสดงความคิดเห็นหรือวิจารณ์การทำงาน

ของ อบต. เป็นวิธีการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน และอันดับสุดท้ายคือ ทรัพยากรธรรมชาติ ร้อยหรือเนื่องจากมีการใช้ทรัพยากรกันอย่างไม่ประหยัด

### ส่วนที่ 3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม

ผลการศึกษาพบว่าระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมของตำบลภูงิ้ว อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยประชาชนมีส่วนร่วมในด้านวางแผนเป็นอันดับแรก รองลงมาด้านการตรวจสอบ และถัดไปคือด้านการปฏิบัติ และอันดับสุดท้ายด้านการปรับปรุง ในแต่ละด้านมีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านการวางแผน พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมกับองค์กรภาครัฐและเอกชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมของตำบลเป็นอันดับแรก รองลงมาคือมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนปฏิบัติการประจำปีในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม และถัดไปคือมีส่วนร่วมในการวางแผนการทำงานโดยรวมเป็นคณะทำงานรับผิดชอบการจัดการสิ่งแวดล้อม และอันดับสุดท้ายคือมีส่วนร่วมในการวางแผนส่งเสริมให้ความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมแก่ประชาชนในตำบล

2. ด้านการปฏิบัติ พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีเกี่ยวกับการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นอันดับแรก รองลงมาคือมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในตำบลให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม และถัดไปคือมีส่วนร่วมในการเสนอเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณของ อบต. เพื่อดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อม และอันดับสุดท้ายคือมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรภายในตำบลมาร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม

3. ด้านการตรวจสอบ พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังให้มีการประเมินผลและรายงานผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมเป็นอันดับแรก รองลงมาคือมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของ อบต. ว่าเป็นไปตามแผนที่วางไว้หรือไม่ และถัดไปคือมีส่วนร่วมในการประเมินผลแผนปฏิบัติการประจำปีเกี่ยวกับการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม และอันดับสุดท้ายคือมีส่วนร่วมในการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างและภายหลังดำเนินการตามแผนเพื่อประมวลผลการดำเนินการ

4. ด้านการปรับปรุง พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการปรับปรุงโครงการ-กิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่ยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์ให้มีการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นต่อไป เป็นอันดับแรก รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในการปรับปรุงโครงการสิ่งแวดล้อมให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน และถัดไปคือมีส่วนร่วมในการเสนอโครงการ-กิจกรรมเพื่อขยายผล

การดำเนินงานด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ต่อเนื่องแล้วออกไปให้ทั่วถึงทุกพื้นที่ และอันดับสุดท้ายคือมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนของโครงการสิ่งแวดล้อมเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข

#### ส่วนที่ 4 การทดสอบสมมติฐาน

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าประชาชนที่มีอายุต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกัน แต่ประชาชนที่มีสถานภาพในที่อยู่อาศัย และรายได้ต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยประชาชนที่มีสถานภาพในที่อยู่อาศัยอื่น ๆ มีส่วนร่วมน้อยกว่าประชาชนที่มีสถานภาพในที่อยู่อาศัยผู้เช่า และประชาชนที่มีรายได้ 10,001-20,000 บาท มีส่วนร่วมน้อยกว่าประชาชนที่มีรายได้ไม่เกิน 5,000 บาท รวมทั้งความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมของตำบลกุฎโง้ง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม

#### อภิปรายผล

1. ความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมของตำบลกุฎโง้ง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี พบว่าในภาพรวมประชาชนมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลกุฎโง้งมีการส่งเสริมให้ความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมแก่ประชาชน โดยจัดทำแผ่นพับ ใบปลิว และรถประชาสัมพันธ์ รวมทั้งการจัดทำโครงการประชุมประชาคมการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประจำปี พ.ศ. 2552 โดยต้องการให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อีกทั้งในปัจจุบันการประชาสัมพันธ์และรณรงค์ด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นให้เกิดจิตสำนึกแก่ประชาชนโดยทั่วไปนั้น มีการดำเนินงานในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการสร้างสื่อซึ่งได้แก่ สปอร์ตทีวี สารคดี การผลิตโสตทัศนูปกรณ์ และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ รวมทั้งการเผยแพร่สื่อมวลชนทั้งด้านหนังสือพิมพ์ วิทยุโทรทัศน์ จึงทำให้ประชาชนได้รับข่าวสารของสิ่งแวดล้อมเป็นประจำ ส่งผลให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น และประกอบกับอำเภอพนัสนิคมเป็นอำเภอที่มีธรรมชาติค่อนข้างสมบูรณ์และไม่มีมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรม และยังเป็นเมืองน่าอยู่แห่งปีอันดับที่ 1 ของประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2551 โดยมีดัชนีความน่าอยู่ของเมืองคือมิติเมืองสะอาด มีการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่เอื้อต่อการอยู่อาศัยและการดำรงชีวิตที่ดีของประชากร (เทศบาลเมืองพนัสนิคม, 2551) จึงทำให้สภาพแวดล้อมของตำบลกุฎโง้งและพื้นที่ใกล้เคียงมีสภาพแวดล้อมที่ดี ซึ่งการรักษาให้สภาพแวดล้อมให้คงอยู่อย่างยั่งยืนนั้น สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550, หน้า 104-114) ได้กล่าวถึงหลักการสำคัญที่ใช้ในการกำหนดแนวทางการพัฒนายุทธศาสตร์ คือสังคมที่อยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน โดยมี

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักการปฏิบัติที่สำคัญ ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกันของทุกภาคส่วน รวมทั้งยึดหลัก “ความพอประมาณ” ในการพัฒนาที่ไม่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติจนเกินขีดความสามารถ ในการฟื้นตัวของทรัพยากรธรรมชาติและบำบัดมลพิษของระบบนิเวศให้คงไว้ซึ่ง “ความสมดุล” เพื่อสร้างหลักประกันว่าทรัพยากรธรรมชาตินั้นจะยังคงอยู่และคงความอุดมสมบูรณ์ สามารถเป็นฐานการดำรงชีวิตของคนในสังคมให้อยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันและเป็นรากฐานการพัฒนาประเทศได้อย่างยั่งยืน ประการแรก คือต้องให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและควบคุมดูแลคุณภาพสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจังโดยต่อเนื่อง ประการที่สองจะต้องระมัดระวังการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ การดำรงชีวิตของคนในชุมชน การสร้างกิจกรรมและการผลิตทางเศรษฐกิจให้เป็นไปอย่างรู้คุณค่าโดยการมีส่วนร่วมของผู้ได้รับผลประโยชน์และผู้ได้รับผลกระทบจากการใช้ทรัพยากร ประการที่สาม คือการนำจุดแข็งและโอกาสของประเทศ คือ ทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพมาสร้างกระบวนการพัฒนาประเทศอย่างสมดุล ด้วยการวางรากฐานการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจที่จะนำไปสู่การพัฒนาที่ผสมผสานระหว่างทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม และทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และประการสุดท้าย คือ การบริหารจัดการความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร และการได้รับผลกระทบจากมลพิษโดยสันติ สอดคล้องกับการศึกษาของ มนัส คงวัณนะ (2547) ศึกษาการบริหารงานเพื่อพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนของโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) พบว่า ความรู้ความเข้าใจการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียน โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมของตำบลกุฎโง้ง อำเภอนันทนบุรี จังหวัดชลบุรี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยประชาชนมีส่วนร่วมในด้านวางแผนเป็นอันดับแรก รองลงมาด้านการตรวจสอบ และถัดไปคือด้านการปฏิบัติ และอันดับสุดท้ายด้านการปรับปรุง เนื่องจากผู้บริหารของ อบต. มีนโยบายที่เน้นการแก้ไขปัญหาด้านสาธารณูปโภคและโครงสร้างพื้นฐานมากกว่า ซึ่งเป็นความต้องการของประชาชนเป็นหลัก เช่น น้ำประปา ไฟฟ้า ถนน ฯลฯ อีกทั้งงบประมาณของ อบต. มีจำกัด ยังขาดการประชาสัมพันธ์โครงการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และประชาชนยังไม่ให้ความสำคัญในเรื่องของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพราะคิดว่าปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นอำนาจหน้าที่ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลกุฎโง้งที่จะต้องให้ความสนใจและดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าว อีกทั้งช่องทางการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นลักษณะเชิงรับมากกว่าเชิงรุก เนื่องจากประชาชนคอยแต่ให้รัฐดำเนินการแก้ไขปัญหา และคิดว่าปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ได้เป็นความเดือดร้อนของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปรีชา แสงโชติ (2545) ทำการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของ

ประชาชนบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง ผู้วิจัยจึงได้นำมาอภิปรายแยกเป็นรายด้านดังนี้

2.1 จากการวิจัยพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในด้านการวางแผน อยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะมีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมกับองค์กรภาครัฐและเอกชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมของตำบลเป็นอันดับแรก รองลงมาคือมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนปฏิบัติการประจำปีในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม และถัดไปคือมีส่วนร่วมในการวางแผนการทำงานโดยร่วมเป็นคณะกรรมการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม และอันดับสุดท้ายคือมีส่วนร่วมในการวางแผนส่งเสริมให้ความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมแก่ประชาชนในตำบล ดังนั้นก่อนที่จะดำเนินการในเรื่องสิ่งแวดล้อมจะต้องมีการวางแผนในการทำงาน มีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีในเรื่องการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม เพื่อกำหนดแผนงาน จุดประสงค์ ขั้นตอน วิธีการ เครื่องมือ และการประเมินความสำเร็จของงาน เพื่อให้ทุกคนได้ศึกษาทำความเข้าใจและใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ ในขั้นตอนการวางแผนจะต้องให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและแสดงความคิดเห็น ซึ่งสอดคล้องกับ ธงชัย สันติวงศ์ (2538) ได้กล่าวว่าการบริหารเรื่องสิ่งแวดล้อมต้องให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหาร ร่วมวางแผนการทำงานร่วมกัน ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลกุ้งมีจัดทำโครงการประชุมประชาคมการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในปี พ.ศ. 2552 มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการให้ประชาชนร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมตรวจสอบ และร่วมปรับปรุง โดยทำหนังสือเชิญประชุมทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน มาร่วมรับฟังและหาแนวทางร่วมกัน และการที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมวางแผนในระดับปานกลางนั้น เนื่องจากขาดการประชาสัมพันธ์ในขั้นตอนการวางแผน และประชาชนยังไม่ให้ความสนใจ เพราะคิดว่ามีตัวแทนที่สามารถเข้าร่วมประชุมได้ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก อบต. ซึ่งเป็นตัวแทนภาคประชาชนที่ให้ความไว้วางใจ สอดคล้องกับ ลักษณะ ภู่อ่าง (2546) ทำการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอยในเทศบาลเมืองลำพูน พบว่าการมีส่วนร่วมในด้านการวางแผนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2.2 จากการวิจัยพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในด้านการปฏิบัติ อยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการประจำปีเกี่ยวกับการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นอันดับแรก รองลงมาคือมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในตำบลให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม และถัดไปคือมีส่วนร่วมในการเสนอเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณของ อบต. เพื่อดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อม และอันดับสุดท้ายคือมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรภายในตำบลมาใช้ในการจัดการสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้เนื่องมาจากประชาชนเห็นความสำคัญในเรื่องของสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบ ๆ ตัว ไม่อยากเผชิญกับ

ปัญหาสิ่งแวดล้อมเหมือนในชุมชนหลาย ๆ แห่ง ที่ประสบกับปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ และไม่สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ทำให้เป็นปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพของคนในชุมชน สอดคล้องกับ สวัสดิ์ สายประสิทธิ์ (2531) ที่กล่าวว่า การจัดสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวให้ผู้ที่มีสัมผัสมีความโน้มเอียงไปกับสภาพแวดล้อมนั้น เป็นการปรุงแต่งสภาพแวดล้อมให้มีบรรยากาศโน้มน้าวความรู้สึกให้มีความสงบ เห็นสิ่งดีงามในธรรมชาติ สังคม และสิ่งแวดล้อมของชีวิต และมีความพึงพอใจ ในการกระทำการใด ๆ อันเกิดประโยชน์ต่อชุมชนได้ นอกจากนั้นประชาชนในตำบลภูโง้งยังได้มีส่วนร่วมในการประสานงาน โดยร่วมลงนามยื่นหนังสือขอความร่วมมือกับภาครัฐ เช่น อำเภอพนัสนิคม และภาคเอกชนในพื้นที่ เช่น บริษัทพาสแอสแชนบี จำกัด เพื่อเข้ามามีบทบาทในการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยให้ภาครัฐมีบทบาทในการดูแลในด้านการบังคับใช้กฎหมาย และให้องค์กรภาคเอกชนเป็นผู้สนับสนุนในเชิงเทคนิค ส่วนภาคประชาชนโดยเฉพาะชุมชนท้องถิ่นมีบทบาทเชิงรุกในด้านการอนุรักษ์ พัฒนา และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เมื่อทั้งสามส่วนคือรัฐ ชุมชน และองค์กรภาคเอกชนร่วมมือกันอย่างแท้จริง การรักษาและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจะสามารถเกิดขึ้นได้ สอดคล้องกับ สมชาย ผสมทรัพย์ (2551, หน้า 65) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ตำบลพลวงทอง อำเภอปทุม จังหวัดชลบุรี พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับปานกลาง

2.3 จากการวิจัยพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในด้านการตรวจสอบ อยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะมีส่วนร่วมในการเร่งรัดให้มีการประเมินผลและรายงานผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมเป็นอันดับแรก รองลงมาคือมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของ อบต. ว่า เป็นไปตามแผนที่วางไว้หรือไม่ และถัดไปคือมีส่วนร่วมในการประเมินผลแผนปฏิบัติการประจำปี เกี่ยวกับการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม และอันดับสุดท้ายคือมีส่วนร่วมในการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างและภายหลังดำเนินการตามแผนเพื่อประมวลผลการดำเนินการ เนื่องมาจากประชาชนได้รับความรู้และข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นประจำโดยสื่อทางวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และการประชาสัมพันธ์เสียงตามสายของ อบต. จึงทำให้เห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมในชุมชน และเห็นว่า การตรวจสอบเป็นสิ่งที่สามารถจะช่วยให้ทราบถึงผลของปัญหาที่เกิดขึ้นตามมา และยังทำให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางแผนไว้เกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับ มนัส คงวัฒนะ (2547, หน้า 81) กล่าวว่า การทำงานจะบรรลุผลหรือประสบผลสำเร็จต้องมีการตรวจสอบและประเมินโครงการนั้น ๆ ซึ่งในการทำงานทุกด้านจะต้องมีการตรวจสอบการทำงานเป็นระยะ ๆ เพื่อให้ทราบว่าการที่วางแผนหรือปฏิบัติไว้ประสบผลสำเร็จตามที่วางไว้หรือไม่ อีกทั้งยังให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบสภาพแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้นในตำบล เช่น การให้ประชาชนเป็นหูเป็นตาคอยสอดส่องดูแลในพื้นที่ของตนเองว่ามีปัญหา

สิ่งแวดล้อมอะไรบ้าง และรายงานต่อองค์การบริหารส่วนตำบลภูโจ้ง จะได้ช่วยกันดำเนินการแก้ไขได้ทันเวลา และให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลแผนปฏิบัติการประจำปี โดยแจกแบบสอบถามให้ประชาชนทั้ง 6 หมู่บ้าน ช่วยกันแสดงความคิดเห็นในการตรวจสอบการดำเนินการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลภูโจ้ง สอดคล้องกับ ลักษณะ ภูสว่าง (2546) ทำการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอยในเทศบาลเมืองลำพูน พบว่าการมีส่วนร่วมในด้านตรวจสอบและประเมินผลในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2.4 จากการวิจัยพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในด้านการปรับปรุง อยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะมีส่วนร่วมในการปรับปรุงโครงการขยะบนดิน ประจำปี พ.ศ. 2552 ที่ยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์ เนื่องจากประชาชนไม่ช่วยกันคัดแยกขยะในครัวเรือนก่อนที่จะทิ้ง และมีถังขยะไม่เพียงพอ จึงได้นำโครงการนี้มาปรับปรุงให้มีการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นในปีต่อ ๆ ไปเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในการปรับปรุงโครงการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประจำปี พ.ศ. 2553 ให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน โดยรณรงค์ให้มีการปลูกต้นไม้จำนวน 1,000 ต้น เพื่อลดภาวะโลกร้อนครบทุกหมู่บ้าน และถัดไปคือมีส่วนร่วมในการเสนอโครงการรณรงค์ให้ประชาชนรู้จักอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน ประจำปี พ.ศ. 2552 เพื่อขยายผลการดำเนินงานด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ได้อยู่แล้วออกไปให้ทั่วถึงทุกพื้นที่ เพื่อปลูกฝังให้ประชาชนมีจิตสำนึกในการช่วยกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติตลอดไป และอันดับสุดท้ายคือมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนของโครงการสิ่งแวดล้อมที่ได้ดำเนินการในปี พ.ศ. 2552-2553 เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข ในภาพรวมได้วิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนดังนี้ จุดแข็งคือ 1. มีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีเพื่อเป็นคู่มือในการดำเนินการ 2. มีการแต่งตั้งคณะทำงานรับผิดชอบเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม 3. ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนเข้ามาร่วมดำเนินการตามโครงการสิ่งแวดล้อม และจุดอ่อนคือ 1. การดำเนินการสิ่งแวดล้อมขึ้นอยู่กับนโยบายของผู้บริหาร 2. ไม่มีบุคลากรที่รับผิดชอบด้านสิ่งแวดล้อมโดยตรง 3. มีงบประมาณที่จำกัด 4. ขาดการประชาสัมพันธ์โครงการสิ่งแวดล้อม

จากที่ได้กล่าวมาการดำเนินงานตามโครงการสิ่งแวดล้อม ต้องมีการปรับปรุงโดยทำเป็นระยะ ๆ ซึ่งอาจจะทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องยังไม่เห็นผลในทันทีทันใด ต้องใช้เวลานาน อีกทั้งการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของประชาชนในทิศทางที่เสริมสร้างการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมักจะขัดกับพฤติกรรมที่เคยชินของประชาชนตำบลภูโจ้งในปัจจุบัน รวมทั้งยังจำเป็นต้องมีการเสียสละเวลาและประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรวมด้วย ประชาชนควรมีส่วนร่วมในการปรับปรุง เพื่อที่จะสามารถบอกได้ว่างานที่ทำไปนั้นได้รับผลดี ได้รับประโยชน์หรือไม่อย่างไร ดังนั้นในการปรับปรุงควรจะต้องมีทั้งประชาชนในชุมชนและคนนอกชุมชนช่วยกันพิจารณาและ

ปรับปรุง ซึ่งจะทำให้ประชาชนเห็นคุณค่าของการทำกิจกรรมนั้นร่วมกัน และการปรับปรุงพัฒนา  
งานก็เป็นกระบวนการที่สำคัญที่จะทำให้การพัฒนามีประสิทธิภาพและยั่งยืน ซึ่งประชาชนในตำบล  
กฎโจ่งส่วนใหญ่มีพฤติกรรมที่เคยชินกับการดำรงชีวิตประจำวัน ต้องทำมาหากิน และกลัวเสียเวลา  
เข้ามามีส่วนร่วมหลายครั้ง โดยเฉพาะผู้ที่มียาได้ 10,001-20,000 บาท มีระดับการเข้ามามีส่วนร่วม  
ด้านการปรับปรุงน้อย จึงไม่ให้ความสำคัญและตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นว่าจะต้องช่วยกันแก้ไข  
และปรับปรุงโครงการ-กิจกรรมที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของตำบลกฎโจ่ง โดยคิดว่าปัญหาดังกล่าว  
เป็นอำนาจหน้าที่ของ อบต. ที่จะดำเนินการแก้ไขและปรับปรุงมากกว่า และมีประชาชนบางส่วนได้  
เสนอแนวคิดที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมของตำบล คือการฝึกนิสัยตัวเองเสีย  
ตั้งแต่วันนี้ โดยการดำรงชีวิตให้อยู่อย่างเหมาะสม ไม่ให้อยู่อย่างฟุ่มเฟือย หากทุกคนต่างรับผิดชอบ  
ต่อตัวเองได้แล้วก็จะทำให้คุณภาพสิ่งแวดล้อมดีขึ้น สภาพ จากความเสื่อมโทรมขึ้นมาได้ และการ  
ปรับปรุงคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ได้ผลที่สุดนั้น ความสำคัญขึ้นอยู่กับการศึกษาและเยาวชนของชาติ  
ซึ่งจะเป็นผู้รับผิดชอบต่อประเทศชาติต่อไป สอดคล้องกับ สุภาพร ผิวงาม (2549) ทำการศึกษาเรื่อง  
การจัดการสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการศึกษา  
พบว่าการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านการปฏิบัติงานแก้ไขและการทบทวนการจัดการ ในภาพรวมอยู่ใน  
ระดับปานกลาง

3. ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าประชาชนที่มีอายุต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมใน  
การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกัน เนื่องจากประชาชนที่มีอายุมากหรือน้อย แตกต่างกัน  
อย่างไร ก็จะไม่มีความเกี่ยวข้องกันของประชาชนในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม เพราะปัญหา  
สิ่งแวดล้อมมิใช่ปัญหาของบุคคลใดบุคคลหนึ่งเท่านั้น แต่เป็นปัญหาที่ต้องการความร่วมมือร่วมใจ  
ในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะประชาชนทุกคนในตำบลกฎโจ่ง ซึ่งสอดคล้องกับผล  
การศึกษาของ พิมพัชรี แสงจันทร์ (2545) ทำการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการพัฒนา  
สตรีระดับอำเภอ (กพสอ.) ในการรักษาสิ่งแวดล้อม : ศึกษากรณีจังหวัดระยอง พบว่าอายุแตกต่าง  
กันจะมีส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกัน

4. ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าประชาชนที่มีสถานภาพในที่อยู่อาศัยต่างกันมีระดับ  
การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05  
โดยประชาชนที่มีสถานภาพในที่อยู่อาศัยอื่น ๆ มีส่วนร่วมน้อยกว่าประชาชนที่มีสถานภาพในที่อยู่  
อาศัยผู้เช่า ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนส่วนน้อยที่มีสถานภาพในที่อยู่อาศัยอื่น ๆ เช่น ครอบครัวของ  
ข้าราชการที่มาอยู่บ้านพักของทางราชการหรือประชากรแฝง ที่เป็นคนต่างถิ่น จึงไม่ค่อยตระหนัก  
ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในตำบล เพราะคิดว่าประชาชนในพื้นที่ตำบลกฎโจ่งเท่านั้นจะต้องให้ความสำคัญ  
มากกว่าคนนอกพื้นที่ ซึ่งจะต้องมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยประชากรแฝงในตำบล



กฎโจ่ง มีจำนวน 960 คน จากประชากรจริงทั้งสิ้น 4,585 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 20.94 (องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี, 2553) เนื่องจากตำบลกฎโจ่งมีเส้นทางคมนาคมสายหลักระหว่างอำเภอพนัสนิคมกับจังหวัดชลบุรี และเป็นเส้นทางไปนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จึงมีประชากรแฝงบางส่วนที่เข้ามาอยู่ในพื้นที่ตำบลกฎโจ่ง เพียงเพื่อยู่อาศัยในการประกอบอาชีพ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ พัชพล เอมปรากฏ (2548) ทำการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดขยะในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางโหลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่าสถานภาพในที่อยู่อาศัยแตกต่างกันจะทำให้มีระดับการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกัน

5. ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าประชาชนที่มีรายได้ต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยประชาชนที่มีรายได้ 10,001-20,000 บาท มีส่วนร่วมน้อยกว่าประชาชนที่มีรายได้ไม่เกิน 5,000 บาท ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนที่มีรายได้ไม่เกิน 5,000 บาท ส่วนใหญ่เป็นผู้มีรายได้น้อย เช่น ผู้ที่ว่างงาน ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และแม่บ้าน มีความตระหนักและสนใจเรื่องสิ่งแวดล้อมมากกว่าผู้มีรายได้ 10,001-20,000 บาท ซึ่งมีช่วงเวลาวางตรงกับเวลาในการจัดทำกิจกรรมโครงการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลกฎโจ่ง ที่ไม่ใช่วันหยุดของประชาชน จึงมีความสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมของตำบลกฎโจ่ง ส่วนผู้ที่มีรายได้ 10,001-20,000 บาท นั้นอ้างว่าไม่มีเวลา เนื่องจากมีงานประจำที่ได้รับเงินเดือนสูง และไม่มีเวลาจำเป็นต้องลงนามมาเพื่อการนี้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ พัฒนพงษ์ น้อยสมมิตร (2548) ทำการวิจัยเรื่องการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม กรณีศึกษา: ในเขตเทศบาลนครระยอง ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ที่แตกต่างกัน จะมีส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมของตำบลกฎโจ่ง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้เนื่องจากความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งสำคัญ เมื่อประชาชนมีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น ก็จะเกิดความตระหนักส่งผลต่อพฤติกรรมในการช่วยกันรักษาสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดความร่วมมือและต้องการเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น สอดคล้องกับผลงานวิจัย จิตติมา นันทพานิช (2547) พบว่าพฤติกรรมกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $p < .01$ ) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิชาติ บัวทอง (2541) ศึกษาการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 3 พบว่า การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา

การดำเนินงานตามโครงการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลกฎโจ้ง ประจำปี พ.ศ. 2552-2553 มีโครงการที่สนับสนุนยุทธศาสตร์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวน 4 ด้าน และไม่สอดคล้องจำนวน 1 ด้าน โดยผู้วิจัยแยกอภิปรายเป็นรายด้าน ดังนี้

1. ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน และองค์กรเอกชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ดังนี้ (1) โครงการประชุมประชาคมการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประจำปี พ.ศ. 2552 มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการชี้แจงทำความเข้าใจในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมตรวจสอบและร่วมปรับปรุง โดยให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม (2) โครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประจำปี พ.ศ. 2553 มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเน้นภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ร่วมกันปลูกต้นไม้ครบทั้ง 6 หมู่บ้าน จำนวน 1,000 ต้น (3) โครงการปลูกหญ้าแฝก ประจำปี พ.ศ. 2553 ดำเนินการปลูกหญ้าแฝกจำนวน 19,000 ต้น ในหมู่ที่ 4 ตำบลกฎโจ้ง เน้นทุกภาคส่วนให้เข้ามามีส่วนร่วม

2. ด้านการจัดให้มีการจัดการขยะมูลฝอย ได้จัดทำโครงการขยะบนดิน ประจำปี พ.ศ. 2552 ในการคัดแยกขยะก่อนทิ้งในครัวเรือน ช่วยลดปริมาณขยะในครัวเรือนและปริมาณขยะที่ตกค้างในชุมชน ทั้ง 6 หมู่บ้าน และสร้างรายได้จากการขายวัสดุรีไซเคิล

3. ด้านการส่งเสริมให้มีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ตามโครงการรณรงค์ให้ประชาชนรู้จักอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน ประจำปี พ.ศ. 2552 เพื่อต้องการให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด ห่วงเห่นและรักษาสิ่งแวดล้อมของชุมชน

4. ด้านการกำหนดเขตพื้นที่ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ยังไม่ได้จัดทำโครงการแต่อย่างใด เนื่องจากในพื้นที่ตำบลกฎโจ้งมีแหล่งทรัพยากรธรรมชาติน้อย พื้นที่มีลักษณะราบลุ่มเหมาะแก่การทำนา นอกจากนั้นยังเป็นแหล่งชุมชน มีผู้อยู่อาศัยหนาแน่น จึงเน้นในส่วนของการส่งเสริมให้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

5. ปรับปรุงภูมิทัศน์และสิ่งแวดล้อมในตำบลให้ดีขึ้น ไม่มีการจัดทำโครงการ แต่มีการดำเนินงานเป็นประจำ โดยองค์การบริหารส่วนตำบลกฎโจ้งมีการดูแล บำรุงรักษา และปรับปรุงภูมิทัศน์ในตำบล เช่น การตัดหญ้าสองข้างทางในหมู่บ้านทุกหมู่ การตัดหญ้าและตกแต่งต้นไม้บริเวณถนนสุขประยูรที่เป็นเส้นทางคมนาคมสายหลัก การตัดหญ้าบริเวณริมคลองหน้า อบต. การขุดลอกคลองหน้าวัดกฎโจ้ง เป็นต้น

การเทียบสัดส่วนโครงการสิ่งแวดล้อมกับโครงการประเภทอื่น ๆ ในปี พ.ศ. 2552 มีโครงการสิ่งแวดล้อม จำนวน 3 โครงการ โครงการประเภทอื่น ๆ เช่น โครงการซ่อมแซมถนน

ก่อสร้างถนนลาดยาง จำนวน 20 โครงการ รวมโครงการทั้งสิ้น 23 โครงการ คิดเป็นร้อยละ 13.04 ของโครงการทั้งหมด และในปี พ.ศ. 2553 โครงการสิ่งแวดล้อม จำนวน 2 โครงการ โครงการประเภทอื่น ๆ จำนวน 33 โครงการ รวมทั้งสิ้น 35 โครงการ คิดเป็นร้อยละ 5.71 (แผนพัฒนาสามปี, 2553) โดยโครงการส่วนใหญ่มาจากการริเริ่มขององค์การบริหารส่วนตำบลภูงิ้ว โดยเป็นนโยบายของผู้บริหารคนปัจจุบัน คือ นางพิมพ์พร ลาทัช นายกองค์การบริหารส่วนตำบลภูงิ้ว ที่ต้องการพัฒนาสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปกับการพัฒนาในด้านอื่น ๆ ซึ่งอบต. มีหน้าที่โดยตรงในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม และมีกิจกรรมที่ต้องคุ้มครองดูแลและบำรุงรักษา ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในตำบลด้วย โดยองค์การบริหารส่วนตำบลภูงิ้วทำหน้าที่โดดเด่นในเรื่องการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคและ โครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งจัดหาบริการและโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ รวมทั้งก่อสร้าง ปรับปรุงและซ่อมแซมสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ เช่น ถนน ทางเท้า และสิ่งที่ต้องปรับปรุงคือ ควรมีการจัดทำโครงการสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่องและมีสัดส่วนจำนวนโครงการสิ่งแวดล้อมเมื่อเทียบกับโครงการประเภทอื่น ๆ ให้มีความเหมาะสมมากกว่านี้ และควรจัดทำโครงการสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวกับการฝึกอบรมให้ความรู้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก อบต. และเยาวชน เนื่องจากคนเหล่านี้เป็นแกนนำสำคัญในการรณรงค์ให้ประชาชนรู้จักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทำให้ชุมชนนั้นมีความสภาพแวดล้อมที่ดี ย่อมส่งผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดีทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ และมีการพัฒนาที่ยั่งยืน สอดคล้องกับ กริธา ยกรัตน์ (2549) กล่าวว่า สิ่งแวดล้อมในชุมชนหรือท้องถิ่นเป็นส่วนสำคัญ หากชุมชนมีสภาพแวดล้อมที่ดี ปราศจากกลิ่น เสียง ขยะมูลฝอยหรืออื่น ๆ ย่อมส่งผลให้ชุมชนนั้น ๆ มีสุขภาพดี ถ้าสุขภาพไม่ดีก็ยากที่จะนำไปสู่การพัฒนาในด้านอื่น ๆ ได้ ดังคำที่ว่า “จิตใจที่สบายย่อมอยู่ในกายที่สมบูรณ์”

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมของตำบลภูงิ้ว อำเภอพนสนธิคม จังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการสร้างเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยองค์การบริหารส่วนตำบลภูงิ้วควรมีมาตรการในการส่งเสริมที่จะช่วยให้การดำเนินงานแก้ไขและป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อมบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ และให้ผลในระยะยาวก็คือ การสร้างจิตสำนึกให้เกิดขึ้นในตัวของประชาชนทุกคน โดยเฉพาะผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการใช้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม วิธีการที่จะสร้างจิตสำนึกให้เกิดขึ้นได้วิธีหนึ่งก็คือ การให้การศึกษ การอบรมให้ความรู้ และการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข่าวสารข้อมูลทางด้านสิ่งแวดล้อมให้ประชาชนได้รับทราบ เข้าใจถึงอันตรายของสิ่งแวดล้อม และผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อตนเอง มีความตระหนักถึงคุณค่าและคุณภาพของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีต่อการดำรงชีวิตของประชาชน เพื่อให้สามารถร่วมมือกันดำเนินการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม

อย่างแท้จริง สอดคล้องกับ สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2534) ซึ่งกล่าวถึงการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นจะทำให้ประชาชนตระหนักถึงปัญหาที่แท้จริงของตน และต้องการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา โดยมีโอกาสใช้ความสามารถในรูปของความคิด การตัดสินใจ และการกระทำอย่างเต็มที่ นอกจากนี้ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการพัฒนาสิ่งแวดล้อมแบบยั่งยืนของ สมพร เทพสิทธิ (2537, หน้า 46-47) กล่าวถึงการพัฒนาแบบยั่งยืนด้วยแนวคิด 3 ประการ แนวคิดประการแรกการพัฒนาแบบยั่งยืนเป็นแนวคิดเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์ ซึ่งเป็นความต้องการที่จะมีมาตรฐานในการดำรงชีวิต แนวคิดประการที่สองเกี่ยวกับขีดจำกัดของสิ่งแวดล้อม และแนวคิดประการที่สามเกี่ยวกับความยุติธรรมในสังคม รวมถึงตัวชี้วัดขององค์การส่งเสริมการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมขององค์การสหประชาชาติ (UNEP) ได้แก่ ตัวชี้วัดด้านคุณภาพชีวิต และตัวชี้วัดด้านความยั่งยืนของระบบนิเวศ และองค์ประกอบการพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนของ เนย์ (Nay, 1993 อ้างถึงใน สุริย์ พลหอม, 2537, หน้า 35 – 37) คือ เทคโนโลยีจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อมมีกระบวนการดังนี้ (1) การหมุนเวียนทรัพยากรกลับมาใช้ใหม่ (2) การใช้ทรัพยากรทำให้เกิดประโยชน์ (3) การทำให้มีของเสียน้อยที่สุด (4) ความปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อม (5) การทำความสะอาด และนำแนวทางของ ประเวศ วะสี (2538, หน้า 38) เป็นแนวทางในการปรับทัศนคติ การศึกษา การเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อม ลดวัฒนธรรมทางเลือก การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม เป็นต้น โดยสรุปเป็นแนวทางปฏิบัติที่จะนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ดังนี้

1. ด้านการอนุรักษ์ องค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ใกล้ชิดกับปัญหามากที่สุด จะพิจารณาว่าพื้นที่ใดเหมาะแก่การจัดทำแผนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ อะไรที่จะต้องฟื้นฟูให้คงสภาพ ในลักษณะที่ดี รวมทั้งแผนจัดการมลพิษและแผนบำบัดน้ำเสีย ตลอดจนการกำจัดขยะมูลฝอยในพื้นที่

2. ด้านการเสริมสร้าง บุรณะ พื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลจัดทำแผนพัฒนาตำบลในการบำรุง ดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การจัดทำโครงการส่งเสริมปลูกต้นไม้ โดยแบ่งออกเป็น การปลูกต้นไม้ในพื้นที่กว้างว่างเปล่า การปลูกต้นไม้ในเขตป่าเสื่อมโทรมและการปลูกต้นไม้ในพื้นที่ต่าง ๆ เช่น ในวัด ริมถนน โรงเรียน สถานที่ราชการ นอกจากนั้นควรจะทำโครงการบำบัด น้ำเสีย และสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยต่าง ๆ

3. ด้านการรณรงค์และประชาสัมพันธ์ องค์การบริหารส่วนตำบลจะตั้งงบประมาณในการสนับสนุน จัดทำโครงการฝึกอบรมในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในตำบล โดยให้ความรู้แก่สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและประชาชนในพื้นที่ นอกจากนี้ยังมีแนวทางการเร่งสร้างจิตสำนึกให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยประชาสัมพันธ์ทุกรูปแบบ เช่น หอกระจายข่าว ใบปลิว ป้าย ทั้งนี้ เป้าหมายสำคัญในเรื่องนี้คือการ

ส่งเสริมองค์กรประชาชนในพื้นที่ เช่น ลูกเสือ ชาวบ้าน องค์การเอกชน บริษัท ห้างร้าน รวมทั้งวัด โรงเรียนด้วย ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมด้วย

#### 4. การทำให้สิ่งแวดล้อมของหมู่บ้านมีคุณภาพตลอดไป

4.1 การอนุรักษ์และหมุนเวียนการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ โดยให้ทรัพยากรธรรมชาติ มีเวลาฟื้นตัวได้ เช่น ป่าไม้

4.2 จำกัดการปล่อยของเสียจากครัวเรือน โดยมีการทำหลุมฝังกลบ

4.3 รักษาความหลากหลายมากมายของพันธุ์ไม้ในชุมชน

#### 5. ใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

5.1 บำรุงรักษาดิน ด้วยปุ๋ยชีวภาพ/อินทรีย์ ปลูกพืชหมุนเวียน

5.2 รักษาแหล่งน้ำของหมู่บ้านให้เกิดประโยชน์

5.3 เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย และรู้จักออม

#### 6. รักษาสิ่งแวดล้อมของหมู่บ้านให้เกิดประโยชน์แก่คนรุ่นหลัง

6.1 หลีกเลี่ยงการทำลายสิ่งแวดล้อม

6.2 มุ่งอนุรักษ์/รักษาทรัพยากรธรรมชาติ

6.3 ช่วยเหลือกลุ่มคนที่ยากจน

6.4 ใช้เทคโนโลยีอย่างฉลาด เพื่อรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

#### 7. เปลี่ยนพฤติกรรมกรกิน/อยู่

7.1 การกินอยู่พอเพียง

7.2 ลดประมาณขยะและของเสีย โดย

7.2.1 ลดการใช้ (Reduce)

7.2.2 นำมาใช้ใหม่ (Reuse)

7.2.3 การนำมาแปรรูปใหม่ (Recycle)

7.2.4 ซ่อมแซมเพื่อนำมาใช้ใหม่ (Repair)

จากที่ได้กล่าวมา การพัฒนาสิ่งแวดล้อมจะต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและจริงจัง โดยเกิดจากความร่วมมือของทุกภาคส่วน ประกอบด้วย ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน จึงจะส่งผลก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

## ข้อเสนอแนะ

### เชิงนโยบาย

1. องค์การบริหารส่วนตำบลกุฏโง้งมีบุคลากรทางด้านสิ่งแวดล้อมจำกัด และยังขาดประสิทธิภาพการทำงานด้านสิ่งแวดล้อม ส่วนใหญ่จะมีการดำเนินการในเรื่องการจัดขยะ ฉะนั้นจึงควรกำหนดบุคลากรผู้รับผิดชอบและการวางแผนการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ

2. ศึกษาทำความเข้าใจงาน โดยต้องทำความเข้าใจงานสิ่งแวดล้อมที่ได้รับมอบหมายว่าเป็นการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านการใช้ทรัพยากร การกำจัด การบำบัด การฟื้นฟูของเสียและมลพิษ หรืองานการควบคุมกิจกรรมทั้งในและนอกระบบการจัดการ

3. แต่งตั้งผู้รับผิดชอบที่มีความรู้เรื่องงานการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อดำเนินงานทางด้านวิชาการ หรืออาจแต่งตั้งในรูปแบบของกรรมการซึ่งประกอบด้วยผู้แทนจากภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น นายก อบต. ผู้แทนจากส่วนราชการในพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนภาคประชาชน ภาคเอกชน ปลัด อบต. เป็นต้น

4. การสร้างแผนดำเนินงาน การกำหนดนโยบาย มาตรการ แผนงาน โครงการ แผนปฏิบัติการ และกิจกรรม เพื่อให้สามารถปฏิบัติและบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. ควรมีการดำเนินงานตามแผนงานให้เป็นไปทุกขั้นตอนที่กำหนดไว้ โดยใช้หลักการบริหารจัดการแบบผสมผสาน

6. การสร้างแผนติดตามตรวจสอบ เนื่องจากการดำเนินงานสิ่งแวดล้อมของระบบสิ่งแวดล้อมท้องถิ่นมีหลากหลายงานและหลากหลายสิ่งแวดล้อม นอกจากต้องสร้างแผนปฏิบัติอย่างผสมผสานแล้ว ที่สำคัญอย่างยิ่งคือ ต้องสร้างแผนติดตามตรวจสอบ เพื่อประเมินประสิทธิภาพของแผนงานการจัดการทั้งงานย่อย ๆ และทั้งระบบสิ่งแวดล้อม

7. การทำรายงาน การดำเนินงานทุกขั้นตอนต้องบันทึกทั้งสังเกตการวิเคราะห์ผลในพื้นที่ ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ดีและเหมาะสมต่อการนำไปใช้เขียนรายงานเสนอผู้บริหารท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเรื่องสิ่งแวดล้อมโดยการเจาะลึกในเรื่องที่เกี่ยวข้องเรื่อง ขยะ น้ำ อากาศ ดิน เพื่อจะได้ทราบถึงรายละเอียดในแต่ละเรื่อง

2. ควรมีการศึกษาเรื่องสิ่งแวดล้อม โดยทำการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อเจาะกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้นำชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้บริหารและสมาชิกท้องถิ่น ในการสร้างแกนนำผู้พิทักษ์สิ่งแวดล้อมของตำบลกุฏโง้ง